

Bakalářské práce Maji Gagič

„ČEŠI V BĚLEHRADĚ A JEJICH SOCIÁLNÍ SKLADBA V LETECH 1918–1941“

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

V bakalářské práci se studentka Maja Gagič zabývala českou (resp. československou) menšinou v hlavním městě Království SHS, později Království Jugoslávie Bělehradu v časovém horizontu let 1918–1941. Jejím cílem bylo „vytvořit jednotný a ucelený obraz života této komunity“. Tento záměr nicméně skončil v půli cesty.

Bakalářská práce, v celkovém rozsahu 82 stran, je rozčleněna do šesti kapitol, jež jsou doplněny obrazovými přílohami v jejím závěru. Po formální stránce není práce příliš srozumitelně strukturována. Gagič nejdříve v úvodu (nepříliš vhodně označeném jako kapitola č. 1) nastiňuje, ze kterých pramenů a sekundární literatury vycházela. Poté teprve představuje strukturu práce, aby se v následující podkapitole opětovně vrátila k „analýze základních pramenů“. Gagič přitom výraz „analýza“ primárních zdrojů chápe jako jejich obecnou charakteristiku a deskriptivní popis. „Analýza základních pramenů“ je tak ve skutečnosti strohým výčtem dvanácti dochovaných výročních zpráv Československé obce v Bělehradě z let 1923–1938, které tvořily základní opěrný materiál její studie.

Z druhé strany je však třeba ocenit heuristickou základnu práce, jež se opírá kromě výročních zpráv spolku Československá obec v Bělehradě i o další archivní materiály: zprávy státního úřadu statistického Republiky československé z let 1923–1938, statistické ročenky Království Jugoslávie a provenienci z Archivu ministerstva zahraničních věcí v Praze a Historického archivu Bělehradu. Autorka se přitom musela během sběru materiálů a jejich rozboru vypořádat s nepříznivým faktem, že ne všechny výroční zprávy zůstaly dochovány.

Ze seznamu sekundární literatury věnující se jejímu tématu upozorňuje studentka na diplomovou práci Pavla Trojanana, jenž se zabýval obdobnou tematikou. Přestože je téma jeho práce v hrubých rysech představeno (a jeví se v rámci zpracovaného tématu jako důležité) Gagič jí nevyužívá s nepříliš přesvědčivým konstatováním, aby „nebyla ovlivněna podoba její bakalářské práce“. I když o vhodnosti tohoto přístupu lze polemizovat, je možné jej ještě akceptovat jako rozhodnutí autora. Gagič však dále uvádí, že důvodem byly i „nepřesné informace, na které později v Trojanově práci narazila“ (s. 9). Toto konstatování nejenže není nikterak řádně vyargumentováno, ale ani není odkázáno na příslušné pasáže. V bakalářské práci citační údaj Trojanovy práce nenajdeme, přestože jí Gagič evidentně pročítala.

Autorka k rekonstrukci obrazu života české menšiny v Bělehradu využila rozdělení krajanů na základě jejich povolání. Metodicky postupovala tak, že výčet profesí rozčlenila do skupin příbuzných ekonomických aktivit. Zároveň však příhodně upozorňuje na základní limit výzkumu, tedy, že seznam členů Československé obce v Bělehradě nelze rozdělit třídě. U krajanů usídlených v Bělehradě tak nedokážeme v rekonstrukci rozlišit jejich socioekonomické postavení. Tak například každý pracovník průmyslového podniku byl zařazen do skupiny průmysl bez ohledu na to, zda šlo o ředitele, úředníka, či dělníka. Proto také spíše než o rekonstrukci socioekonomického statutu krajanů jde o utvoření statistického přehledu, ve kterých odvětvích krajané působili.

V druhé a třetí kapitole podává Gagič vstupní přehled historie působení Čechů v Bělehradě a srbských zemích do první světové války a následně statisticky sumarizuje počet českých krajanů v hlavním městě jugoslávského království v meziválečném období. Čtvrtá a pátá kapitola tvoří nosnou část práce, v nichž se Gagič zabývá sociální strukturou členů Československé obce v Bělehradě, ale i rozsahem českého kapitálu. Autorka se zde poněkud zbytečně znovu vrací k metodice výzkumu a vyjmenování zkoumaných archivních materiálů, které již rozebírala v úvodu práce. Přesto se však studentka Gagič v dané kapitole zdárně vypořádává s nástrahami historické demografie v důsledku rozdílné kategorizace obyvatel podle národnosti (na základě mateřského jazyka) a státní příslušnosti (tj. občanství). Jedním z hlavních závěrů její srovnávací metody je konstatování, že českoslovenští krajané nebyli početněji zastoupeni v Československé obci. Bohužel ale již nerozebírá konkrétní důvody a spokojuje se s konstatováním, že na účasti ve spolku nebyl zájem či eventuální zájemce odradila organizace spolku, případně, že prostředí a kultura nebyli pro krajané tak cizí (s. 36).

Dále jsou v kapitole podrobně vypočteny a kategorizovány české společnosti (a jejich představitelé) působící v meziválečném období v Bělehradu. I zde platí, že autorka končí u sice precizně provedeného detailního výčtu bez jeho zasazení do širšího kontextového rámce, jenž by tak alespoň v náznaku umožnil analýzu a zevrubnější interpretaci. Poslední kapitola rovněž poskytuje vcelku ucelený a solidní přehled jednotlivých organizací či spolků, v němž se detailněji věnuje i jejich činnosti. Kromě aktivit Československé obce v Bělehradě upozorňuje na druhý spolek Řemeslnicko-dělnickou jednotu, v níž se seskupovali Češi z nižších a středních vrstev. Je na škodu, že toto sdružení, které do určité míry představovalo – jak autorka v závěru dodává – rivala Čsl. obci, není v práci podrobněji zkoumáno a srovnáváno.

Bakalářská práce je velmi slabá ve stylistickém zpracování. I v několika na sebe navazujících větách se soustavně opakují stejné slovní obraty, případně jsou některé věty

uvedeny bez jakékoliv návaznosti. Autorka nadměrně využívá ve větných konstrukcích slovesa být. Používání přítomného času pro historický výklad samozřejmě zůstává věcí rozhodnutí autora. V určitých vyjádřeních, která se týkají dění již definitivně uzavřeného, by se však striktní uplatnění minulého času hodilo více. Mnohé z tezí jsou navíc zcela banálními konstatováními, která by mohla být vypuštěna.

Na závěr se dostávám ke stěžejní výtce oponované práce, která vyplývá z předchozích konstatování. Text má veskrze deskriptivní charakter, jenž postrádá alespoň náznak pokusu o rozbor. Autorka sice na mnoha místech poctivě seskupuje statistické informace do určitých kategorií, nicméně provádí pouze jejich zcela bazální a místy nepřiliš přesvědčivou interpretaci, které chybí větší zobecnění a nadhled. Spíše než avizovanou rekonstrukci „jednotného a uceleného obrazu života této komunity“ tak Gagič z útržkovitých informací uvedených v sekundární literatuře a seskupené heuristické základny vytvořila souhrnný přehled určitých aspektů ze života české komunity. Přesto nakonec soudím, že navzdory výše zmíněným kritickým připomínkám je přeci jen možné oponovanou bakalářskou práci doporučit k obhajobě.

V Praze 3. 6. 2014

PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.
oponent práce